

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Westerbottens Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1853.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Westerbottens Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifna Embets-berättelse för åren 1848, 1849 och 1850. Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010. Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

uti

Westerbottens Län

till

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

EMBETS - BERÄTTELSE

för åren 1848, 1849 och 1850.

STOCKHOLM, 1853.

P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§ 1. Länets allmänna beskaffenhet.....	3.
§ 2. Invånare.....	3.
Folkmängden.....	3.
Folket.....	4.
§ 3. Näringar.....	5.
Jordbruket.....	5.
Boskapsskötseln.....	5.
Renskötseln.....	6.
Skogar.....	6.
Bergsrörelse.....	7.
Fabriker och Bruk.....	8.
Jagt och djurfångst.....	8.
Tjärubräkning.....	8.
Salpeter.....	8.
Pottaskeberedning.....	9.
Linne-, ylle- och bomullsväfnader.....	9.
Förtjenst genom forsling.....	9.
Sjöfart.....	9.
Handel.....	9.
§ 4. Politisk Författning.....	10.
Kammarverk.....	10.
Statsbidrag.....	10.
Politi.....	11.
§ 5. Städer.....	11.
Umeå sjö- och stapel-stad.....	11.

Tabellbilaga

Tabell för Städerna inom Westerbottens Län, åtföljande Berättelsen för åren 1848, 1849 och 1850

Tabell för Landet inom Westerbottens Län, åtföljande Berättelsen för åren 1848, 1849 och 1850

Underdånig Berättelse om tillståndet i statistiskt och ekonomiskt
hänseende inom Westerbottens Län för åren 1848, 1849 och 1850.

§ 1.

Länets allmänna beskaffenhet.

Under ofvannämnde tid har ingen anmärkningsvärd förändring ägt rum i afseende å Länets vidd, indelning eller lokala förhållanden, än att Westerbottens Norra domsaga, enligt Eder Kongl. Maj:ts nådiga beslut, blifvit delad i tvänne domsagor.

§ 2.

Invånare.

Folkmängden inom kustlandet utgör efter skattskrifningslängderna för år 1850 och deröfver författade sammandrag, i

Första och andra fögderierna:

Mantalsskrifne	mankön	11,899	
»	qvinkön	12,519	

I Umeå stad:

Mantalsskrifne	mankön	413	
»	qvinkön	505	918

I Skellefteå stad:

Mantalsskrifne	mankön	54	
»	qvinkön	25	76
			<u>25,412.</u>

Öfver- och underårige samt för åtskillige orsaker mantalsfria, ehuru till en del arbetsföre personer, i sagde fögderier:

Mankön	13,020	
Qvinkön	14,197	

I Umeå stad:

Mankön	339	
Qvinkön	370	709

I Skellefteå stad:

Mankön	42	
Qvinkön	11	23
		<u>27,949.</u>

I Lappmarken, hvarest mantalsskrifning icke förrättas, utgöres befolkningen af

<i>Svenskar:</i> Mankön	5,576	
Qvinkön	5,668	11,244
<i>Lappar:</i> Mankön	486	
Qvinkön	528	1,014
		<u>12,258.</u>
		Summa 65,649.

Vid 1847 års slut uppgick Länets folkmängd till 61,606 personer, och har således under ifrågavarande tre år ökats med 4,013 personer, härrörande hufvudsakligen deraf, att härjande sjukdomar lyckligtvis icke inträffat.

Folket inom kustlandet, som, hvad upplysning och bildning beträffar, fortfarande tål jemförelse med alla andra provinser i riket, är i allmänhet och med högst få undantag sedligt, anständigt och härdadt samt äger särdeles fallenhet för hvarjehanda slöjder och handverk, deruti många förvärfvat sig utmärkt skicklighet, utan någon särskild handledning. Förhållandet med fjelltraktens och den egentliga jordbrukande Lappmarksallmogen, härstammande från nedre landet, är nära enabanda, ehuru den i åtskilliga fall kan äga mindre upplysning. Bildningen hos Lapparna, hvilka nästan utan undantag förstå och tala Svenska språket, är i betydligt tilltagande, hvartill Svenska Missions-Sällskapets åtgärder onekligen bidragit. Oaktadt nykterheten tilltagit,

har välmågan i allmänhet icke gjort framsteg, dels i anseende dertill att betydligt quantum spanmål måst införas från andra orter, dels emedan lyxen, åtminstone i en del socknar, samt konsumtion af hvarjehanda utländska varor, synnerligast kaffe, snarare till- än aftagit, hvilket förorsakat penningeförlägenhet. Enligt 1850 års undsättnings-redogörelse för Länet utestodo 41,121 R:dr 20 sk. 5 rst. Banko.

§ 3.

Näringar.

Jordbruket. Den förut beskrifna åkerbruksredskapen oförändrad, äfvensom sättet för odling af åker och dess skötsel, ehuru förbättring deruti vore högst nödvändig och önskvärd, men som icke snart torde kunna motses förr än en landbruksskola anlägges inom Länet, der allmogens söner och andra personer ägde tillfälle att bland annat inhemta nödiga insigter att rätteligen dika och behandla hvarje särskildt slag af jorden, derigenom frostaktigheten skulle minskas och bättre sädesskördar med mera förhoppning motses, hvilket synes så mycket angelägnare, som odlingen icke tilltagit i förhållande till folkmängden, hvadan spanmålsafkastningen, äfven efter goda skördar, är otillräcklig för landets behof. Vid de genom klimatets stränghet ofta inträffade och vidare befarade missväxterna fordras naturligtvis större införsel, då Staten måste anlitas om lån och undsättning utan återbetalningsskyldighet, medan binäringarna icke förslå till dessa skulders betäckande, åtminstone innan ladugårdarne vunnit en betydlig tillökning. Sädesslagen äro höst- och vår-råg, korn, utgörande ortens hufvudsäde, hafra, blandsäd, bestående af vår-råg och korn, samt potates; utvisande tabellen det ungefärliga beloppet utaf utsäde och äring. Linodlingen, som hufvudsakligen idkas i södra delen af Länet, har tilltagit, så att något deraf föryttras utom orten, hvaremot hampa och humla produceras i norra socknarna, utan att afkastningen likväl motsvarar landets behof.

Boskapsskötseln, som ifrån uråldriga tider varit en af ortens betydligaste näringar, har tilltagit efter det fodertillgången förökats genom ängsodling, sjöars aftappning, myrors utdikning och synnerligast medelst vattenöfversilning å gamla ängar och all slags mark, deribland äfven sådan som förut ansetts alldeles oduglig till odling. Sistnämnde företag, hvartill ofantligen vidsträckta lägenheter finnas, har härintills mest och hufvudsakligen ägt rum inom Lappmarken, enligt de af agronomer under några förflutna år gifna undervisning, men i anseende till bristande tillgångar hos invånarne och den inskränkta

tid som ifrågavarande undervisning fått begagnas, är framgången härintills mindre än den eljest kunnat och bort, hvarföre det vore mycket nyttigt, dels att vattenöfversilningsarbeten till beredande af äng understödjas genom räntefria statslån eller anslag, såsom för sjöars aftappning och myrors utdikning beviljats, dels att en ständig agronom anställes för Wester- och Norrbottens Län, sedan Rikets Ständer vid sista riksdag redan anslagit medel för en sådan persons aflöning; hvarjemte jag, i afseende å de fördelar som af ängsberedning genom öfversilning påräknas, underdånigst vågar åberopa Landshöfdinge-Embets hos Eder Kongl. Majt den 6 Februari 1850 gjorda underdåniga framställning. Ehuru mjölken begagnas till daglig föda för allmogen, öfverstiga ladugårdsprodukterna vida ortens behof. Under den tid berättelsen omfattar har ingen anmärkningsvärd förändring med kreatursracerne skett eller boskapssjukdomar härjat. Stallfodring brukas icke. Betesmarkerna äro väl olika, å en del trakter goda och ymniga, å andra ställen inskränkta och svaga, men i allmänhet motsvarande behofvet. Under den tid berättelsen omfattar har kreaturssjukdom icke yppats.

Renskötsehn, utgörande Lapparnes hufvudsakliga näringsfång, är väl i aftagaude efter odlingens framgång, men lemna dem dock öfverskott till försäljning af renkött och hudar. Många Lappar hafva äfven öfvergått till idkande af jordbruk inom fjelltrakterna, der de tillika sköta sina renkreatur.

Skogar. Beskaffenheten och tillgången deraf är ganska skiljaktig, ty på många ställen i de närmare hafskusten belägna trakterna befinnas skogarne så medtagne, att invånarne sakna erforderligt bränsle och gärdsel till ägornes omhågnande samt byggnadsvirke till boningsrum och andra nödiga hus, hvilket från längre håll måste anskaffas och forslas. Denna brist härrör dels af miss-hushållning i äldre tider och skogens sena återväxt, dels förnämligast af ringa utrymme efter skatt, enär flere byar, som enligt 1780 års afvittrings-instruktion och derpå grundade utslag bort erhålla 1,000 tunnland duglig jord på mantalet, icke fått mera än 2 å 300 tunnlands vidd; hvarföre och då ersättning in natura, i anseende till de odisponerade krono-allmänningsarnas aflägsenhet, numera icke kan ägas rum, en skäligen jemkning i beskattningen synes önskvärd och nödvändig, så mycket heldre som de äro skattlagde för fiske, hvilket tydligen minskats eller helt och hållet upphört; hvaremot de från kusten och större vattendrag aflägsnare skogarne, ehuru å många ställen strängt anlidade, lemna mycken tillgång på hvarjehanda effekter, vida öfverstigande ortens behof, synnerligast inom Lappmarken; men i afseende å deras aflägsenhet blir behållningen ringa för hvad derifrån afyttras. Skatteskogarne äro ännu

å många ställen samfälliga byavis, men laga skiften hafva mer och mer vunnit förtroende och blifvit verkställda i den mån ägarnes tillgångar och landtmätarnes tid medgifvit. Hågen för skogens sparsammare och ändamålsenligare begagnande har tilltagit, hvaribland må nämnas, att uppläggning af så kallade sticktak, som Hushållnings-Sällskapet efter sina ringa tillgångar uppmuntrat genom premier, redan på många ställen å landet är verkställd och torde snart komma att allmänne begagnas i stället för de skogsödande och vanpryjligen taken utaf näfver och takved, till hvilka sistnämnde erfordras tio trän på hvarje aln efter husets längd och hvilket täckningssätt ännu till en stor del äfven nyttjas i Umeå stad å äldre hus. Bruket af brädtak har jemväl blifvit allmänne, särdeles i närheten till sågverk. Kronans skogar, hvarå afvittring inom kustlandet försiggått eller förestår, äro dels upplätne till begagnande på obestämd tid emot afgift och förbehåll af Kronans fria dispositionsrätt när så påfordras, och dels ännu odisponerade eller vid elfvar och flottbara vattendrag anslagne till kolning för jernverken och stockfångst för sågverk, med rättighet för ägarne till de sistnämnde, att, emot stubboreafgift, årligen afhemta ett bestämdt antal trän. Af den förändring som kommer att ske i afseende å sågverksskogarne, jemlikt Eders Kongl. Maj:ts till Dess och Rikets Kammar-Kollegium aflätne nådiga skrifvelse den 29 sistlidne Maj, motses en skälig och mera säker inkomst för Staten samt deras sparsammare och ändamålsenligare begagnande än härintills, äfvensom kontrollen emot missbruk blir lättare. Under loppet af år 1848 till och med 1850 hafva vederbörande landtmätare till afvittring beredt 8,266 tunnland inrösningsjord, 624,293 tunnland afrösningsjord och impedimenter, eller tillhopa 632,559 tunnland, samt uppgått rålinier till en sammauräknad längd af 997,093 alnar.

Bergsrörelse. Inom Länet finnes endast en jernmalmsgrufva, Näsberget kallad, belägen 7 mil från kusten i Jörns kapellförsamling af Norsjö socken, men malmbrytning derstädes har upphört, hufvudsakligen för den dryga transportkostnaden, i jemförelse till priset. Morö silfvermalms- och blyglansgrufva, på cirka en mils afstånd från lastageplats i Skellefteå socken, är öfvergifven af dem som gjort försök till dess bearbetning, emedan malmen, der sprängningen skett, varit så ringa gifvande, att den ej motsvarat kostnaden. Det lär sig således blifva kommande generationer förbehållet, att begagna de rikedomar som dessa berg förmodas innehålla. Vid de i Länet befintliga 2:ne masugnar, Olofsfors och Robertsfors, samt sex jernverk, nemligen Olofsfors med derunder lydande Klöse och Holmfors hamrar i Nordmalings socken, Hörne-

fors i Umeå socken, Säfvar och Johannisfors i Säfvar socken samt Robertsfors och Fredriksfors i Bygdeå socken, har driften varit liflig.

Fabriker och Bruk, som ej tillhöra bergshandteringen, utgöras endast af 2:ne glasbruk, nemligen Strömbäck i Umeå socken och Ytterstfors i Skellefteå socken, hvilka drifvits med mer och mindre framgång, samt en terpentins- och harts-fabrik i sistnämnde socken med aftagande tillverkning. Kalkbränningen motsvarar icke ortens behof, men sådant anses vara fallet för närmaste omgifningarne till de 2:ne befintliga färgerierna, hvaraf det ena med stampverk. Garfverier drifvas till mindre betydenhet. Brädtillverkningen har bedrifvits efter vauligheten, ehuru måhända med mindre viust för en del sågverksägare och föga verklig behållning för den delen af allmogon, som biträdt vid timmerbuggning och forsling.

Jagt och djurfångst idkas väl i de mindre bebodda trakterna, synnerligast inom Lappmarken, men har äfven der förminskats och hvarmed förhållandet är ganska skiljaktigt. Skinn af rof- och skade-djur som föryttras från orten, hufvudsakligast af Lappmarkens invånare, samt kustboernas vådliga skjälfske, hvilket sistnämnde icke härstädes såsom på åtskilliga andra ställen uppmuntrats af allmänna medel, har lemnat någon, ehuru mindre betydlig viust. Laxfisket, i synnerhet år 1850, var mindre gynnande, och förorsakade arrendatorerne af Kronans fisken så mycket större förlust som afgifterna äro högt uppdrifna, hvaremot strömmingsfisket varit något fördelaktigare och öfverstigat ortens behof, men det nedsatta priset sistnämnde är lemnade derå en obetydlig behållning.

Tjärubräkning. I anseende till det å tjäran förhöjda priset har tillverkningen ökats å de från kusten aflägsnare trakterna, der tjenliga ämnen funnits inom skatte- och kronohemmans samt nybyggens områden, äfvensom till en mindre del å kronoallmänningar, af stubbar, rötter, torra träen och vindfällan, efter sökt och erhållet tillstånd mot bestämd afgift.

Salpeter. Efter det Kronans lösningspris nedsattes, har produktionen minskats, emedan tillverkarne trott sig finna att inkomsten icke motsvarade den förlust som jordbruket led af minskad gödseltillgång; men åren 1848, 1849 och 1850 levererades dock till Kronan sammanräknadt 19,891 *L* 7 *℔*, hvaraf 17,066 *L* 8 *℔* renad och rabattfri salpeter, hvilket utvisar att mera noggranhet och omsorg vid arbetet blifvit iakttagna. Denna för allmänt bästa viktiga näring, såvida salpeterstillverkningen inom riket icke fyller det vanliga behofvet till krut, än mindre blefve tillräcklig vid utomordentliga behof, är både

både passande och så mycket fördelaktigare för orten, som salpetern, jemförelsevis till andra effekter, befinnes lätt forslad från aflägsna trakter; man bör äfven med säkerhet kunna hoppas att produktionen ökas i mån af boskaps-skötselns tillväxt, synnerligast i Lappmarken.

Pottaskeberedning, en nyttig och fördelaktig näring, hvarvid mindre arbetsföra personer kunna sysselsättas, har minskats i brist på tjenliga ämnen, emedan skogarne till det mesta bestå af gran och tall.

Linne-, ylle- och bomullsväfnader, som i finhet och godhet ofta kunna jemföras med utländska tyger, förfärdigas endast af qvinnorna och är tillverkningen deraf i tilltagande, ehuru föga utsträckt vidare än till husbehof. Sedan Eder Kongl. Majt i nåder anslagit 500 Rdr Banko till införande af dubbelspinningsmetoden och den antagna lärarinnan uppfunnit en härstädes okänd, ganska enkel dubbelspinningsrock, hvartill vanliga spinnerockar lätt med ringa uppoffring kunna användas, och likväl efter behag begagnas till enkel spinning, deraf modell till Landtbruks-Akademien blifvit insänd, har kostnadsfri undervisning meddelats så vidt omständigheterna medgifvit och hvarmed lärarinnan skall fortfara så länge de för det nyttiga ändamålet ytterst sparsamt begagnade medlen ännu medgifva.

Förtjenst genom forsling af bjelkar, sparrar och andra skogseffekter har tillskyndats allmogen, som dessutom efter förra vanligheten slöjdat samt sysselsatt sig med förfärdigande af käril för landets produkter, smör, lax, strömming, pottaska, tjära och salpeter.

Sjöfart idkas i allmänhet icke såsom näringsfång, men åtskillige bruks- och sågverksägare samt ortens handlande äga fartyg, hvilka begagnas dels till utrikes sjöfart, dels för transporterande af landets produkter till hufvudstaden och andra orter, hvarifrån spanmål, salt och andra förnödenheter återföras, hvilket äfven till stor del verkställes med ångfartyg.

Handel. Ortens invånare afyttra väl hufvudsakligen sina landtmannapro-dukter till handlande borgerskapet i Umeå och Skellefteå städer, men äfven vid frimacknaderne till andra personer och dessutom till de å landet med behörigt tillstånd bosatte handlande. Om än den täflan som i sistnämnde fall uppstår med handlande borgerskapet icke kan vara utan nytta för den producerande allmogen, är det likväl osäkert huruvida olägenheten till lättare åtkomst af öfverflödsartiklar ofta föranleder utgifter, hvilka kunde och borde besparas.

§ 4.

Politisk Författning.

Kammarverk. Under ifrågavarande tre år äro 86 krono-nybyggen beviljade till anläggning, hvaraf 36 å kustlandet och 50 inom Lappmarken. Tolf stycken nybyggen hafva genom Eder Kongl. Maj:ts nådiga beslut erhållit tillökning i frihetstiden, deremot 29 å kustlandet och 15 inom Lappmarken ingått i skatt. Vid 1850 års slut utgjorde antalet af kronohemman å kustlandet 1,578 och i Lappmarken 1,131 eller tillsammans 2,709, oberäknadt särskilde kronolägenheter, enligt landskontorets uppgift å kustlandet 193 och i Lappmarken 151, eller tillhopa 344. Skattläggnings- och afvittrings-förslag äro upprättade för 8 hemman, 5 nybyggen och ett torp. Största delen af ortens jordbrukande invånare äro sjelfägande bönder eller ock åboer å kronohemman och nybyggen, hvaremot antalet af arrendatorer och brukare är ganska ringa. Laga skiften, der de blifvit verkställda, ehuru med betydlig kostnad, hafva visat goda följder samt åstadkommit täflan och större drift vid jordbruket, jemte betydlig lindring i stängsel kring ägora.

Statsbidrag. Desse, som i tabellen upptagas efter räknenskaper eller medelpris, äro för menigheten ganska tryckande, synnerligast under missväxtår, och deras tyngd ökas genom långväga färder, hvilka en del måste göra till afbördande af sina utskylder; men ifrågavarande prestationer lära dock för närvarande icke kunna förminskas, åtminstone hvad angår kommunala utskylder och fattigas försörjning m. m.; likväl hafva ifrågavarande bördor, bland annat genom gästgifveri-, håll- och reservskjutsens besörjande på entreprenad, som äger rum å alla ställen vid allmänna landsvägen samt åtskillige stationer å häradsvägarne inom kustlandet, om ej minskade, åtminstone i möjligaste måtto blifvit jemnade. Och enär besväret med transportskjutsar och inqvarteringar hufvudsakligen drabbar de till allmänna landsvägen närmast boende, torde dessa olägenheter kunna anses motsvara den tyngd de mera aflägset boende måste vidkännas för utskyldernas leverering och utgörande. Ifrån Lappmarken utgå inga andra direkta bidrag till Staten än jordeboks- och hemmantals-räntorne, men desse jemte aflöningen till presterskapet och åtskilliga andra inbördes onera äro likväl icke obetydliga. Enligt Eder Kongl. Maj:ts nådiga Cirkulär af den 17 April 1828 anmärkes här, att uti den i tabellen uppförde kostnad för rustning och rotering rusthållsstammars- och augmentsräntor ej inbegripas, emedan hvarken dessa eller häst-vakans-spanmål här i Länet finnas.

Politi. Tillsynen öfver ordningens och sedlighetens vidmakthållande utöfvas i allmänhet af kyrkoråd, sockennämnd och kronobetjening. Uti alla socknar inom kustlandet och Holmö kapellförsamling finnas fasta folkskolor inrättade, hvarjemte 4 ambulatoriska lärare i Skellefteå sysselsättas med barnundervisning. I Lappmarken äro fem folkskolor, äfvensom en på Skytteansk donation och allmänt bidrag grundad skola i Lycksele, der sex af Lappallmogens barn undervisas och njuta fritt underhåll, men hvilken, för att motsvara ändamålet, borde flyttas närmare Lapparnes nuvarande vanliga tillhållsort, samt tvänne af Svenska Missions-Sällskapet anlagda skolor, hvarest jemväl bönders och nybyggares barn afgiftsfritt få begagna sig af undervisningen, dock utan att, såsom Lapparnes barn, åtnjuta kost och kläder på Missions-Sällskapets bekostnad. För öfrigt meddelas, såsom tillförene, barnundervisningen i kristendoms-kunskapen af föräldrarne eller andra på åtskilliga ställen boende och dertill tjenlige personer. Helsovården besörjes af fyra provincial-läkare, hvaribland en tillika förestår lasarets- och kurhusläkare-befattningen. Examinerade barnmorskor äro antagna i alla socknar af kustlandet, men saknas på de flesta ställen uti Lappmarken, hvaremot vaccinatörer och vaccinations-föreståndare finnas till erforderligt antal.

§ 5.

Städer.

Umeå sjö- och stapel-stad. Denna stad, grundad på det såkallade hemmanet Sanda af $\frac{1}{2}$ mantals skatt, har ett iuskränkt område och är belägen på norra sidan om Umeå elf, två och en half mil från hafsbandet, erhöi den 30 Augusti 1646 sina privilegier samt genom Kongl. Maj:ts nådiga resolution den 15 Juli 1812 den utvidgade stapelstadsrätt att i sin hamn få emottaga främmande fartyg. Större lastade fartyg kunna, i anseende till elfvens uppgrundning, numera icke uppsegla längre än till Småholmssundet, hvilket ansetts såsom stadens gamla hamn, men nu äges af enskildt bolag, är 14 à 15 fot djupt. Segelleden derifrån till staden kan ej begagnas af mer än 7 à 8 fot djupt gående fartyg vid vattnets medelhöjd. Handeln på utrikes orter är icke betydlig och har under de sednare åren bedrifvits dels med 9 à 10 fartyg, tillhörande stadens handlande, dels några befraktade fartyg, lastade med bjelkar, bräder och tjära. Största delen af ortens till staden ankommande produkter, hvaribland nyssnämnde effekter, jemte bjelkar, pottaska, smör, talg, skinnvaror, torr fisk, fågel, skjälspäck, tran, rökt och salt lax samt annan salt

tisk m. m. afsättes på Stockholm, hvarifrån återhentas specerier, kramvaror, salt och spanmål, hvarmed handel drifves dels hemma i öppna salubodar, dels vid frimarknaderna i Länet. Till Finland har från staden nästan ingen utförsel ägt rum, hvaremot direkte derifrån hemtats spanmål, kreatur, läder m. m. samt från andra utrikes orter salt, segelduk, tågvirke, hampa, spanmål, bomullsgarn m. m. Till kommunikation inrikes orter emellan hafva 10 à 11 större och mindre fartyg blifvit begagnade. Hela tulluppbörden utgjorde under år 1850 16,084 R:dr 14 sk. Banko. Antalet af handlande utgör 30, men deras rörelse har ansetts hafva minskats såväl genom anläggningen af Skellefteå stad, som den handel åtskillige på landet bosatte personer idka. Handtverkarne, utgörande 42, äro till största delen fattiga. Dessutom finnas i staden ett apothek, ett boktryckeri, 2:ne sockerbagare, 2:ne färgerifabriker, en kardfabrik, en spegelfabrik, en urfabrik och några garfverifabriker. Inga prohibitiva författningar finnas för staden. Utom sitt område äger staden $\frac{3}{4}$ -dels mantal i Grubbe by, något öfver en fjerdedels mil från staden, och uppbär räntan af ett mantal, Kungsgårdshemmanet kalladt, i Grisbacka, samt har sig indelta $6\frac{1}{2}$ mantal i Öhns och Tegs byar. Med undantag af Grubbe-hemmanet innehafves stadens jord af enskilda personer under full äganderätt, med åliggande att svara för belöpande utskylder samt såkallade vretpenningar till staden, hvarförutan stadens invånare, mot årligt arrende, fått sig af Ytterhiske nära staden belägna by utmark everldeligen upplåten, beräknad att i skatt motsvara $\frac{1}{4}$ -dels mantal. De årliga insyningarne hafva medtagit nästan all till odling duglig jord, så att numera egentligen återstå odlingsbara myror och stenbunden mark, hvarigenom invånarne kommit i saknad af mulbete för sina kreatur, hvilket likasom vedbrand och alla skogseffekter måste betingas på andra ställen. Både kostnad och omsorg äro nedlagda på de odlade lägenheterna. Kornsådet är det allmännaste. I anseende till otillräckligheten af stadens jord hafva åtskillige personer tillhandlat sig ägande- eller besittningsrätt till hemman i närheten af staden. Stadens styrelse består af en Borgmästare och fyra Rådmän. Uti staden finnes en elementarskola med rektor och fyra kolleger, för hvilken skola staden bekostar lärohus och bidrager med 80 R:dr Banko i hushyremedel åt rektor, hvarförutan är inrättad en folkskola efter Bell-Lancasterska metoden, der barn njuta fri undervisning. Sistnämnde skola, för hvilken ny lokal är under byggnad och snart blir färdig, besökes af 60 à 70 barn utaf båda könen och läraren åtnjuter i lön 250 R:dr Banko, jemte fria husrum. Helsovården i staden besörjes af stadsläkaren, som tillika är regementsläkare, emot lön af staden och arfvode af enskilda, hvilka till en del äfven anlita provincial-läkaren.

Länets fängelse och lasarett äro belägna inom stadens område. Genom utfäst bidrag till det sednare har staden, i likhet med kustlandets invånare, förvärfvat rättighet att få sjuka till vård och skötsel der intagne. Ålderstigna och bräckliga personer vårdas å ett fattighus och ett såkalladt enkehus, men öfrige behöfvande åtnjuta underhåll i spanmål och penningar, efter deras olika behof, hvartill användes ej mindre den afgift, som stadens invånare årligen erlägga, än ett donerad kapital. Fattigvården i staden är betungande jemförelsevis till den nytta deraf åstadkommes. Ett härstädes organiseradt sällskap, kalladt de Värnlösas Vänner, har i mån af tillgångarne under flere år lemnat bidrag åt pauvres honteux. En källare med krogrörelse finnes i staden, äfvensom en af sockerbagarne har rättighet att försälja punsch och likörer, men för öfrigt ingen privilegierad krog eller annat näringsställe. Gästgifveriet är förenadt med källarrörelsen och medför ingen annan tunga än nödige byggnaders underhållande; men skjutsskyldigheten är uppläten på entreprenad. Kostnaden för stadens styrelse och öfrige utgifter utgår till obetydlig del af handeln och sjöfarten, utan besörjes af de medel som årligen uttaxeras och erläggas.

Skellefteå stad. Anlagd enligt Eder Kongl. Maj:ts nådiga bref den 11 September och den 6 November 1845 vid Skellefteå elf, cirka $\frac{1}{4}$ -dels mil från Skellefteå sockens kyrka och $1\frac{1}{4}$ mil från Ursviks hamn, utan annat allmänt bidrag än ett räntefritt statslån, stort 5,572 R:dr 32 sk. Banko, till inköp af kronoskattehemmanen $\frac{3}{4}$ -dels mantal N:ris 6 och 8 i Norrböhle, inberäknadt odlingsersättning, hvaraf 2,833 R:dr 16 sk. redan blifvit återbetalde, oaktadt bland andra utgifter en opåräknad uppoffring af mer än 2,000 R:dr måst göras för uppgräfning utaf en kanal till befordrande af stadsplanens fasthet och säkrare grund för byggnader. Sedan utstakning af tomter, torg och gator ägt rum, samt Eder Kongl. Maj:t den 6 September 1846 i nåder utfärdat byggnadsordning och reglemente för staden, har den blifvit bebyggd med 24 gårdar, hvarjemte en gata och torg äro planerade. Af burskapsägande finnas 15 handlande samt lika antal handtverkare och fabrikanter, hvarförutan ett mindre boktryckeri derstädes är inrättadt. Från Ursviks hamn kunna vanliga fartyg ej uppsegla till staden. Af fartyg tillhörige stadens handlande hafva 2:ne beständigt gått på utrikes orter och 3:ne på inrikes samt Östersjö-hamnar, de förstnämnde dels med landets produkter och dels för frakt. Dessutom har exporten af tjära, bjelkar, sparrar, plankor och bräder med befraktade, mest Norska och Finska fartyg varit betydlig, i synnerhet utrikes. Införseln har utgjorts af spanmål, salt och hvarjehanda köpmannavaror. Handeln med dessa

varor bedrifves inom staden, till det mesta i utbyte emot landtmannaprodukter, och har varit liflig. En del af stadens handlande besöka äfven frimarknaderna på öfrige ställen inom Länet, likasom Umeå och Piteå städers handlande derstädes. Staden lyder i afseende å ordningspolis och ekonomiärenden under Eder Kongl. Majts Befallningshafvande och ortens kronobetjening, i hvad som rörer justitiemål under häradsrätten i orten, samt med hänsigt till kyrkaväsendet under Skellefteå pastorat, hvarmed läkare- och fattigvården är gemensam. Tullinspektionen lyder under Piteå tullkammare, ehuru på stället finnes tullinspektör, som äfven borde hafva sig anförtrödd inspektionen. För stadens enskilda ekonomi är bland borgerskapet utsedd och tillförordnad en ordningsman. Ett spisqvarter finnes inom staden, men skjutsanstalt har ansetts öfverflödig, emedan Sunnanå gästgifveri är nära beläget.

Landskansliet i Umeå den 30 September 1852.

G. MONTGOMERY.

Magn. Wilh. Cygnæus.

TABELL för Städerne inom Westerbottens Län, åtföljande Berättelsen för åren 1848, 1849 och 1850.

Hus, Tomter, Verk och Inrättningar.	Jord.					Utsäde af						Medelafkastning, sedan utsädet är afdraget.						Underhållna Kreatur.						Uppskattadt Värde.															
	Åker.	Äng.	Skog och Beesmark, oduglige.	Summa Tommland.	Hemmantal.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandskål.	Ärtor.	Potatis.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandskål.	Ärtor.	Potatis.	Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.	Gedder.	Hus och Tomter.		Jord.		Bruk, Manufakturier, Qvarnar, Fabriker m. m.		Summa.						
																											St.	Tld	Tld	Mtl	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr	Tr
Hus och Tomter	181																										195,936	32									245,641	32	
Jord	780		853	1,633	1 1/4		20	152	25	10		82		160	758	100	50		494	77	5	282	35	10	55	25												49,685	

S t a t s													B i d r a g.																																																	
Bevilling.						Ständiga Räkter.						Klerici-Statens underhåll.						Summa Stats-Bidrag.																																												
Efter Bevillings-Förordningen.						Efter 2:dra Artikeln.						Efter 2:dra Artikeln.						Summa Stats-Bidrag.																																												
Efter 1:sta Artikeln.	Efter 2 §.	Jord, Hus, Tomter, Verk och Inrättningar.		Borgerlig näring.		Personer, ej tillhörande viss näring.		Summa.	Tomtören.	Mantalspenningar.	Tionde och Räkter af Städernas Hemman.		Summa.	Kostnad för Rotering.	Kostnad för Städernas Styrelse.	Klerici-Statens underhåll.				Fattigförsörjning.	Skjuts.	Vaghållning.	Diverse onera etc.	Summa Stats-Bidrag.																																						
		Pastors.	Komministrars.	Kyrkobetejnings.	Summa.																																																									
R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.	R:dr	s.	r.																					
186	24		547	15	11	491	13	6	1,764	29		281	15	4	3,270	46	9	227	43	6	254	24		39	37	2	522	8	7	145	16	3	1,632	25	4	103	42		304	4		135	20		543	18		889	13		110	17		126	24		361	41		7,605	20	11

Westerbottens Landskontor i Umeå den 10 November 1851.

G. Montgomery.

P. Lundmark.

